

PROJEKT ENERGETSKE TRANZICIJE IDE DALJE

Deset hrvatskih otoka na putu prema čistoj ENERGIJI

Cilj cresko-lošinjskog arhipelaga je potpuno dekarbonizirati svoj energetska sustav do 2040. godine, a na Korčuli, Braču i Hvaru pripremaju strategije kako bi bili energetska samodostatniji i prosperitetniji

Projekt ide dalje. Dogovorom Europskog vijeća i Europskog parlamenta o proračunu za 2020. godinu, osigurano je kroz akcijski plan novih dva milijuna eura za tehničku pomoć otocima, za prijavu na europske projekte za prelazak na obnovljive izvore energije u sljedeće dvije godine – potvrdio je hrvatski eurozastupnik Tonino Picula, zadovoljan što se na 4. otočnom forumu za čistu energiju na EU otocima, prvi put organiziranom u Hrvatskoj, okupilo gotovo 200 sudionika.

LJUBICA VUKO
 ANTE ČIZMIĆ/HANZA MEDIA

– Ovo je proces koji je započeo prije tri godine kad sam s kolegom s Malte podnio amandman na godišnji proračun Europske unije, kako bi se osigurala sredstva za energetska tranziciju na otocima te s vremenom omogućio prelazak na proizvodnju električne energije iz čistih izvora i osigurala dekarbonizacija. Europska komisija je odlično reagirala i te godine je usvojen paket "Čista energija za sve Europljane", ali s posebnim osvrtom na one koji su zemljopisno, društveno, socijalno, gospodarski zaklinuti, a to su otočani koji su se do tada u europskim politikama nalazili u mrtvom kutu – izjavio je Picula, koji je iznimno zadovoljan i činjenicom da je među 26 europskih otočnih zajednica uključenih u proces tranzicije prema čistim izvorima i oblicima energije, čak deset hr-

vatskih. To su 7 otoka cresko-lošinjskog arhipelaga (Cres, Ilovik, Lošinj, Male Srakane, Susak, Unije i Velike Srakane) te Brač, Hvar i Korčula. Kao dio paketa "Čista energija za sve Europljane EU", inicijativa "Čista energija za otoke EU" pruža dugoročni okvir za pomoć otocima da stvore svoju održivu, jeftiniju energiju. Pokrenuta je u svibnju 2017. na Malti, kada su Europska komisija i 14 zemalja EU-a (Hrvatska, Cipar, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Njemačka, Grčka, Irska, Italija, Malta, Portugal, Španjolska, i Švedska) potpisali političku deklaraciju za dekarbonizaciju otoka EU-a. Godinu poslije osnovano je i Tajništvo za čistu energiju na EU otocima koje otočnim zajednicama pruža smjernice i tehničku podršku, kako bi pokrenuli i unaprijedili svoju energetska tranziciju, uključujući sve otočne dionike i po principu "odozdo prema gore".

Zajednica na djelu

Kako kaže Tonino Picula, novih dva milijuna eura kroz novi akcijski plan nakon lipnja 2020. omogućit će nastavak procesa i još jaču pomoć otocima, koji su često administrativno limitirani, kako bi uspješno konkurirali na projekte. Unatoč obilju obnovljivih izvora energije, mnogi otoci trenutno ovise o fosilnim gorivima i uvozu energije s kopna. Tranzicija na čiste izvore energije može pomoći otocima, ne samo da postanu samodostatniji i prosperitetniji, već im otvoriti i no-



Dogovorom Europskog vijeća i Europskog parlamenta o proračunu za 2020. godinu, osigurano je kroz akcijski plan novih dva milijuna eura za tehničku pomoć otocima, za prijave na europske projekte za prelazak na obnovljive izvore energije u sljedeće dvije godine – potvrdio je hrvatski eurozastupnik Tonino Picula

ve mogućnosti zapošljavanja u svojim zajednicama. Šest "pilot" otoka među kojima je i cresko-lošinjski arhipelag, kao i Aranski otoci (Irska), Culatra (Portugal), La Palma (Španjolska), Salina (Italija) i Sifnos (Grčka) objavili su svoje strategije i tranzicijske planove prigodom ovog otočnog foruma održanog u hotelu "Le Meriden Lav" u Podstrani, prvog dana i sljedeća dva dana u hvarskom hotelu "Amfora". Ostalih 20 otoka tzv. "pionira" svoje će strategije objaviti do ljeta 2020. godina, a među njima su Hvar, Korčula i Brač.

Cilj cresko-lošinjskog arhipelaga je potpuno dekarbonizirati svoj energetska sustav do 2040. godine. To će se djelomično postići solarnim elektranama u vlasništvu lokalne zajednice. – Naši ciljevi su postići energetsku neovisnost na osnovi čiste energije. Agendu smo predali, sada krećemo u procese kako to realizirati. Na početku tih procesa je potencijalna izgradnja komunalne solarne elektrane u kojoj bi Grad Cres bio jedan od suvlasnika, i bili bismo među prvim primjerima u Europi i prvi u Hrvatskoj. Nadamo se da će biti izgrađena u idućih nekoliko godina i da će se u njezinu izgradnju uključiti razni dionici, što civilni, što privatni sektor i da ćemo je uspjeti isfinancirati, tako da svi suvlasnici budu s cresko-lošinjskog otočja – kazao nam je Marin Gregorović, zamjenik gradonačelnika Cresa. Višak proizvedene energije plasirao bi se kroz mrežu, pa bi u tom slučaju suvlasnici ostvarivali dividendu.

Odgovarajući na pitanje o suradnji Cresa i Lošinja, Gregorović ističe da je arhipelag komplementarna cjelina. Povezuje ih most, suvlasnici su komunalne firme i tvrtke za vodoopskrbu. Logičan sljed je i suradnja u energetska tranziciji, a uz to Europa potiče povezivanje.

Uštede u potrošnji

Ugo Toić iz Otočne razvojne agencije OTRA, koja je u vlasništvu gradova Cresa i Malog Lošinja i koja je koordinirala proces izrade agende energetske tranzicije, kaže kako je ta solarna elektrana jako mala elektrana, tek pola megavata i ona nije toliko bitna za opskrbu koliko je važna kao model izgradnje, koji uključuje i građane i firme i jedinice lokalne



SKLADIŠTENJE ENERGIJE MIJENJA ENERGETSKU SLIKU ČITAVOG SVIJETA

Hrvatska ostvarila cilj, ali ima još prostora

– Činjenica je da Hrvatska ima 28 posto proizvodnje energije iz obnovljivih izvora i da smo ostvarili cilj za 2020., ali mi imamo još jako puno prostora za unaprjeđenje i dosezanje ciljeva zacrtanih u energetska paketu za sve Europljane. To što smo ostvarili, postigli smo zahvaljujući hidropotencijalu, ali trebamo se u budućnosti više fokusirati na potencijale koje imamo, suncu, vjetru, biomasi, pa čak i energiji valova – veli nam Suada Mustajbegović iz Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost. Dodaje kako će skladištenje energije promijeniti energetska sliku čitavog svijeta, a na tome se u Europi sve intenzivnije radi. – Naši otoci su povezani s kopnom kabelima i zahvaljujući tome možemo lakše unaprijediti energetska sliku Hrvatske. Fond je prepoznat kao institucija koja potiče projekte, stalno kreira nove pozive prema potrebama građana i lokalne zajednice. Najaktualniji je poziv za iznajmljivače i OPG-ove, što je ciljano jer turizam je jako važan i to je poticaj privatnim iznajmljivačima, koji će na izvoru iskoristiti energiju sunca, što je idealna situacija – kazala je Mustajbegović.

GRADONAČELNIK HVARA

Uključivanje građana

– Otok Hvar je poznat kao otok sunca jer u prosjeku imamo 2726 sunčanih sati, što nas čini izvrsnim otokom za razvoj održivog energetska pristupa. Grad Hvar aktivno sudjeluje na uključivanju građana u veliku većinu projekata, koji se odnose na energetska učinkovitosti. Tu bih svakako htio istaknuti naša nastojanja da budemo prvi otok u Hrvatskoj koji će napraviti sunčanu elektranu u suradnji sa svojim građanima – izjavio je Rikardo Novak, gradonačelnik Hvara.



Ivan Zoković, Feilim O'Connor, Ana Marija Jakas i Ana Ivković na jednom od panela



Zajednička slika sudionika prije početka konferencije u hotelu Le Meridien Lav
 PAUN PAUNOVIĆ/HANZA MEDIA



Otočni forum za čistu energiju na EU otocima prvi put je održan u Hrvatskoj

samouprave s ciljem da imaju vlastitu, čistu energiju.

– U prostornom planu imamo tri lokacije, HEP će graditi najveću elektranu u Hrvatskoj od 6,5 megavata. Teren je očišćen. Čeka se početak radova. Na toj lokaciji je predviđena i druga faza. Do 2022. imat ćemo više od 20 megavata proizvodnje električne energije i time bi mogli zadovoljiti pola današnjih potreba za električnom energijom na otoku. Nakon 2022. bi trebali vidjeti kako u prostorne planove uvesti nove lokacije i izgraditi nove elektrane, da bi došli do proizvodnje prema današnjim potrebama – kaže Toić i dodaje kako će vjerojatno kroz uštede, javnu rasvjetu i bolju energetsku učinkovitost možda smanjiti potrošnju, a opet dolaze električni automobili, pa će doći nova potrošnja.

– Teško je napraviti neku simulaciju koliko će te energije trebati. Osim na izgradnju solarne elektrane, orijentirali smo se i na energetsku učinkovitost, zamjenu kotlovnica na lož ulje drugim energentima. Veliki potrošač energije i pro-

izvođač ugljikova dioksida je prijevoz, i cestovni i pomorski. Izračunali smo da oko 60 posto emisije ugljikova dioksida nastaje u prometu i na to se trebamo koncentrirati želimo li smanjiti emisiju ugljikova dioksida – ističe Toić.

Strateški projekti

Grad Korčula nositelj je izrade strategije za cijeli otok, ali i u ovom projektu surađuju sve jedinice lokalne samouprave. Ivan Šale, zamjenik gradonačelnika Korčule, informira nas da su u kolovozu potpisali ugovor o izradi strategije. Do svibnja iduće godine imat će popis svih strateških projekata.

– Energetska tranzicija je izuzetna potreba za otok i sve nadolazeće izazove u turizmu. Izgradnja pelješkog mosta i novih trajektnih pristaništa na otoku i poluotoku Pelješcu, uz brend Marka Pola doprinijet će razvoju turizma. Na to moramo biti spremni jer su nam sustavi ljeti na vrhuncu izdržljivosti. Sada sve funkcionira besprijekorno, ali moramo biti spremni za ono što nas čeka sljedećih go-

dina – kazao je Šale.

Na Korčuli je 13 polja u županijskom prostornom planu predviđeno za solarne elektrane, a u središtu otoka je uvrštena gospodarska zona koja je, kako ističe Šale, odgovor na izazove kruznoga gospodarstva i gospodarenja otpadom. U okviru zone bi se izgradila solarna elektrana, kako bi taj sustav bio energetski neovisan, dok bi se višak energije puštao u mrežu, čime bi se kompenzirao trošak javne rasvjete i drugih potreba.

– Očekujemo da će ljudi podržati ove projekte, a dobra je stvar i što se otvaraju nova radna mjesta jer netko to treba postaviti i održavati – istaknuo je Ivan Šale.

Tonči Sanader, predstavnik Grada Supetra, i Ana Ivković iz Radne skupine za energetsku tranziciju Brača, govore kako su na Braču zacrtali ambiciozni plan da taj otok, na kojem sve jedinice lokalne samouprave surađuju u ovom projektu, idućih desetak godina prijeđe na čistu energiju. Planiraju cijeli niz kratkoročnih i višego-



Tonči Sanader



Suada Mustajbegović

dišnjih mjera.

– Brač ima jako puno potencijala i vjerujemo da je moguće postići taj cilj do 2030. godine – objasnili su nam.

Otok Hvar s gradom Hvarom kao nositeljem energetske tranzicije, pri kraju je prve polovice izrade strategije.

– Strategija je predviđena kao okvir za prelazak otoka na čiste i efikasnije izvore energije, za koje vidimo da postoji sluh unutar Europske unije. Grad Hvar u svakom slučaju želi biti prvi Grad/otok koji bi svojim građanima omogućio da kupe udio u solarnoj elektrani, čime bi se na neki način potakla diverzifikacija gospodarstva samog otoka. Također želimo u zgradama u našem vlasništvu, kao i u budućim zgradama koje se budu gradile, implementirati toplinske dizalice odnosno sustave hlađenja i grijanja putem geotermalnih izvora. Takav sustav već je instaliran u zgradi Arsenala. Strategija energetske tranzicije nužan je dokument daljnjeg razvoja, ali ne smijemo nikako dozvoliti da ostanemo samo na strategijama, nego ćemo nastojati te ideje i ostvariti – kaže Kuzman Novak, zamjenik gradonačelnika Hvara.

Maja Jurišić iz Tajništva za otoke smatra da je najvažnije da strategije koje se izrađuju i koje će biti spremne do svibnja 2020. ne ostanu samo na papiru već da se realiziraju u konkretnim projektima.

– Ostvarena je izuzetno dobra suradnja između svih sudionika, i lokalnih, i državnih i europskih, na svim razinama, koji će zajedno razraditi plan financiranja i provedbe projekata na otocima u idućih nekoliko godina. Uključivanjem građana lakše i brže ćemo ostvariti tranziciju na čiste energije – kazala nam je Maja Jurišić.